

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 มาตรา 22 ยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ มาตรา 24 กำหนดให้กระบวนการจัดการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ ดังนี้ 1) จัดเนื้อหาสาระ กิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล 2) ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา 3) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็นทำเป็น รักการอ่านและ เกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง 4) จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา 5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมสื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ สามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกัน จากสื่อการเรียนการสอน แหล่งวิทยาการต่าง ๆ 6) จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ที่มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่ายเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ (ทองนุ่น จันทร์หอม, 2550 : 1)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดจุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายและทิศทางการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีขีดความสามารถการแข่งขันในเวทีระดับโลก ปรับกระบวนการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 มุ่งเน้นการกระจายอำนาจทางการศึกษาให้ท้องถิ่นและสถานศึกษามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ให้เป็นมนุษย์ที่สมดุลทั้งทางด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรมมีจิตสำนึกในความเป็นไทยและความเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้ ทักษะพื้นฐาน มีเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาระดับอาชีวศึกษาและการศึกษาตลอดชีวิต

โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551 : 3-12)

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วยกระบวนการที่สำคัญ ได้แก่ กระบวนการบริหาร กระบวนการเรียนการสอนและกระบวนการนิเทศ ติดตามผลการจัดการศึกษา โดยเฉพาะการนิเทศการศึกษามีความสำคัญต่อการกระตุ้นส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากรภายใน โรงเรียนพัฒนาการศึกษาให้มีประสิทธิภาพเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา ทั้งการนิเทศ ภายในสถานศึกษา การนิเทศจากหน่วยงานต้นสังกัดการนิเทศจากหน่วยงานภายนอกสถานศึกษา (ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ. 2543 : 16) โรงเรียนเป็นหน่วยงานทางการศึกษาระดับปฏิบัติสำคัญที่สุด ผลการจัดการศึกษาขึ้นพื้นฐานขึ้นอยู่กับปฏิบัติของโรงเรียนตามภารกิจหลัก คือ การจัดการเรียนการสอน ซึ่งกระบวนการบริหารสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษา คือ การนิเทศภายในที่ สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของโรงเรียน ชุมชนและท้องถิ่น (เกรียงศักดิ์ เรืองแสง. 2550 : 2) สอดคล้องกับ ปราณี พงศ์สุวรรณ (2553 : 2) ได้กล่าวไว้ว่า การนิเทศการศึกษา จึงเป็น ภารกิจสำคัญที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องตระหนักถึงประโยชน์ที่ได้รับจากบริบท สภาพปัญหา และความต้องการของสถานศึกษาแต่ละแห่งที่แตกต่างกันไป เพราะบุคลากรภายในสถานศึกษา จะเข้าใจสภาพปัญหาความต้องการพัฒนาและวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาได้ดีกว่าบุคคลภายนอก จุดมุ่งหมายสำคัญของการนิเทศการศึกษา คือ การพัฒนาวิชาชีพครู พัฒนาคุณภาพผู้เรียน สร้างขวัญกำลังใจบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการสอน และเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี ระหว่างที่ทำงานร่วมกัน (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2546 : 20) หัวใจสำคัญของการปฏิรูป การเรียนรู้ ครูผู้สอน ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องจัดการศึกษาให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้ กระบวนการหรือวิธีการเรียนรู้ตลอดชีวิต สามารถสร้างองค์ความรู้ เพิ่มพูนทักษะการเรียนรู้ได้ โดยการบูรณาการให้เกิดความรู้ คุณธรรม มีศักยภาพในการคิดและมีจิตวิญญาณ มั่นใจที่จะปรับ บทบาทจากครูเป็นผู้ดำเนินการ อำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนารอบด้าน ทั้งทาง ร่างกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์และสังคมเพื่อเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ การจัดการเรียนรู้ที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ มีวิธีการหลากหลาย ตามสภาพของผู้เรียน รูปแบบที่ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วย ตนเอง คือ การเรียนรู้ ด้วยการทำงานหรือการเรียนรู้แบบโครงงาน (สหชาติ เหล็กชาย. 2545 : 70-72) ดังนั้น ครูจึงเป็นบุคคลที่มีความสำคัญที่สุดในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพและสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ปกครองและประชาชน ซึ่งครูจะต้องเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง การนำวิธีการวิจัยในชั้นเรียนเป็นอีกวิธีหนึ่ง ที่สามารถแก้ปัญหการเรียนรู้ของนักเรียนได้ดี ครูจะต้อง มีความรู้ ความเข้าใจมีทักษะในการใช้ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการคิดค้นข้อมูล การจัดทำข้อมูลการพัฒนา รวมทั้ง

การผลัดสื่อนวัตกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบที่หลากหลายให้ผู้เรียนได้ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (ภณิตา เกรียงวัน. 2551 : 3-4) สอดคล้องกับ รุ่งเพชร เบ้าเรือง (2552 : 3) ได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนาครูเป็นการดำเนินการให้ครูเพิ่มพูนความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามหลักสูตร การพัฒนากระบวนการจัดการศึกษาพร้อมกับการพัฒนาบุคลากรถือว่าเป็นภารกิจสำคัญของการพัฒนาการศึกษาของชาติให้มีความเจริญก้าวหน้า พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และเพียว ынดีสุข (อ้างถึงใน ดวงมถ สนิเพ็ง. 2551 : 13 : 14) กล่าวถึง ครูในสังคมแห่งการเรียนรู้หรือครูในยุคปฏิรูปการเรียนรู้ปัจจุบัน ควรพัฒนาทักษะสำคัญ 5 ประการ คือ 1) ทักษะการพัฒนาการเรียนรู้ 2) ทักษะการจัดการเรียน การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง 3) ทักษะการใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน 4) ทักษะการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง 5) ทักษะการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน สอดคล้องกับกิติมา ปรีดีคิด (2532 : 118-119) ได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนาบุคลากรมีจุดมุ่งหมายเพื่อเพิ่มพูนและปรับปรุงคุณภาพการปฏิบัติงานโดยใช้กิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การเชื่อมห้องเรียน การแนะนำเป็นรายบุคคล การประชุมกลุ่ม การประชุม เิงปฏิบัติการ การประชุมพิเศษ การหาพี่เลี้ยงสอนงาน จัดประชุมสัมมนา การฝึกอบรม การทดลอง การวิจัย การนิเทศของผู้บริหาร ส่วนการพัฒนาบุคลากรจะเลือก วิธีใดขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายและความต้องการของบุคลากรเป็นสำคัญ หลายคนอาจคิดว่า การนิเทศการสอน เป็นหน้าที่ของศึกษานิเทศก์และผู้บริหารการศึกษาเท่านั้น ครูเป็นเพียงผู้รับการนิเทศ แต่ในปัจจุบัน การนิเทศการศึกษามีความสำคัญมากขึ้น บุคลากรใน โรงเรียนต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนการสอนให้สูงขึ้น เนื่องจากศึกษานิเทศก์มีจำนวนไม่เพียงพอ ไม่สามารถนิเทศการเรียนการสอนได้อย่างทั่วถึง สภาพปัญหาและความต้องการของแต่ละโรงเรียน ไม่เหมือนกัน บุคลากรของโรงเรียนส่วนใหญ่มีความรู้ ความสามารถเพียงพอ มีความชำนาญใน เฉพาะสาขาวิชา จึงควรใช้ทรัพยากรในโรงเรียนให้เกิดประโยชน์ให้มากที่สุดและนิเทศภายในให้ สอดคล้องกับปรัชญา หลักการ วิธีการนิเทศสมัยใหม่ที่สุด (สังัด อุทรานันท์. 2530 : 116) การนิเทศ การเรียนการสอนเป็นกระบวนการส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษา การนิเทศการศึกษาจึงเป็นการ ปฏิบัติงานสนับสนุนความสามารถของครูในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ อย่างแท้จริง เนื่องจากการศึกษาเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงเชิงคุณภาพ การจัดการเรียนการสอน เป็นภารกิจที่สำคัญของโรงเรียนเพราะเป็นกระบวนการพัฒนาโดยตรง การจัดการเรียนการสอน มีคุณภาพ ย่อมส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณภาพเป็น ไปตามที่หวังไว้ สอดคล้องกับกรองทอง จิระชากุล (2550 : 4) ได้กล่าวไว้ว่า คุณภาพของการศึกษาจะประสบผลสำเร็จตามเป้าประสงค์มากหรือน้อย ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับการนิเทศภายในโรงเรียน เนื่องจากการนิเทศภายในโรงเรียนมีความจำเป็น คือ เป็นการปรับปรุงคุณภาพของการจัดการศึกษาให้ได้มาตรฐาน ใกล้เคียงกัน ศึกษานิเทศก์ไม่เพียงพอ

กับความต้องการของครูและสถานศึกษา บุคลากรภายในสถานศึกษาก็มีความรู้ ความสามารถ มีความคุ้นเคยและใกล้ชิด กับปัญหามากที่สุด บรรยากาศในการนิเทศมีความเป็นกันเอง และสามารถปฏิบัติงานนิเทศได้อย่างต่อเนื่อง ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546 : 227) ได้กล่าวไว้ว่า การนิเทศเป็นแนวปฏิบัติที่ผู้นิเทศต้องนำไปปฏิบัติขณะทำการนิเทศ เพื่อให้งานโรงเรียนดำเนินไปด้วยดี โดยเฉพาะทางด้านวิชาการจะบรรลุผลตามความมุ่งหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ หลักการสำคัญของการนิเทศภายใน คือ 1) การนิเทศ ควรบริหารงานเป็นระบบและวางแผน การดำเนินงานเป็นโครงการ 2) หลักการมีส่วนร่วมในการทำงาน คือ ความเป็นประชาธิปไตย เคารพความคิดของผู้อื่น เห็นความแตกต่างระหว่างบุคคล เน้นความร่วมมือร่วมใจกันดำเนินงาน และใช้ความรู้ ความสามารถปฏิบัติงานเพื่อให้งานนั้นบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ 3) การนิเทศ เป็นงานสร้างสรรค์ การแสวงหาความสามารถพิเศษของแต่ละบุคคลให้ได้แสดงออกและพัฒนา ความสามารถเหล่านั้นได้อย่างเต็มที่ 4) การนิเทศเป็นการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเรียน การสอน โดยครูได้เรียนรู้ว่า ปัญหาของตน และหาวิธีแก้ปัญหานั้น 5) สร้างสภาพแวดล้อม ในการทำงานให้ดีขึ้น สร้างความเข้าใจกันซึ่งกันและกัน สร้างมนุษยสัมพันธ์ มีวิธีการทำงาน ที่ดีและสามารถที่จะอยู่ร่วมกันได้ 6) การนิเทศเป็นการสร้างความผูกพัน สร้างความมั่นคงต่องาน ในอาชีพ สร้างความเชื่อมั่นในความสามารถตนและเกิดความพึงพอใจในการทำงาน 7) การนิเทศ เป็นการพัฒนา ส่งเสริมวิชาชีพครูให้มีความรู้สีกภาคภูมิใจในอาชีพที่ต้องใช้ความรู้ ความสามารถ ในการพัฒนาผู้ที่มีหน้าที่นิเทศ จึงควรจะต้องจัดดำเนินการเพื่อช่วยเหลือครูให้สามารถ ปรับปรุง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้ครูก้าวทันโลกที่กำลังเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและก่อให้เกิด ประโยชน์แก่ผู้เรียนอย่างเต็มที่ (กมล ภูประเสริฐ. 2547 : 39) ครูจึงเป็นบุคคลสำคัญที่นำหลักสูตร ไปสู่การปฏิบัติ ครูจะต้องได้รับความรู้ ความเข้าใจ ได้รับการอบรมวิธีใช้หลักสูตรนำไปจัด การเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ครูจะต้องได้รับการนิเทศ ติดตาม กำกับช่วยเหลืออย่าง ต่อเนื่อง ซึ่งมีความเกื้อหนุนกันระหว่างกระบวนการเรียนการสอนกับกระบวนการนิเทศการสอน ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา การนิเทศต้องเริ่มจากการศึกษาการดำเนินงานนิเทศ การเรียน การสอนในโรงเรียนของการจัดการศึกษาเพื่อให้ได้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจวางแผนกำหนด ทางเลือกในการดำเนินงานต่อไป (ชวิษพงษ์ ฐ์บุญ. 2552 : 2-3)

กองการศึกษาเทศบาลเมืองมหาสารคาม (2555 : 57-60) ได้รายงานประเมินคุณภาพ การศึกษา โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองมหาสารคาม ปีการศึกษา 2554 และได้สรุปข้อเสนอแนะ แนวทางแก้ไข ดังนี้ ด้านปัจจัยทางการศึกษา คือ ควรส่งเสริมให้ครูวิเคราะห์หลักสูตรและจัดทำ แผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมให้ครูได้มีโอกาสเข้ารับการอบรมเพิ่มพูน ความรู้ในสาขาวิชาที่สอน พัฒนาการใช้เทคโนโลยีในการสอน จัดอบรมพัฒนากุลยุทธ์ เทคนิค

วิธีการที่ทันสมัย การพัฒนางานวิชาการ การบริหารจัดการ การนิเทศ กำกับ ติดตามผล การดำเนินงาน ด้านกระบวนการทางการศึกษา คือ มอบหมายงานให้เหมาะสมกับบุคคลและ กระจายงานเพื่อการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ ควรจัดระบบสารสนเทศให้เป็นปัจจุบันสามารถ ใช้งานได้ทันที ควรจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่ส่งเสริมพัฒนาครูอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามศักยภาพเต็ม ความสามารถ ปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา หลักสูตรท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนให้มี ความหลากหลายตามความสนใจของผู้เรียนให้มากขึ้น ควรให้เค็กรู้จักแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น จัดระบบการนิเทศ การเรียนการสอน และนำผลการนิเทศการเรียนการสอน มาปรับปรุงให้เป็น ปัจจุบัน สะดวกต่อการพัฒนาประสิทธิภาพการศึกษา ด้านผลผลิต คือ ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียนต่ำ ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถสร้างองค์ความรู้ได้ มีทักษะการแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ ที่หลากหลาย รักการเรียนรู้ พัฒนาการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหาร สถานศึกษาหรือผู้เกี่ยวข้องจะต้องให้ความสำคัญกับการนิเทศการศึกษา เพื่อขับเคลื่อนให้เกิด การพัฒนาอย่างเป็นระบบ ชัดเจน นักเรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษากำหนด สอดคล้องกับ สมหวัง พริยานุวัฒน์ (2550 : 60) ได้กล่าวถึง ผลการประเมินภายนอกของการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ นักเรียนส่วนใหญ่มีผลสัมฤทธิ์ตามหลักสูตรต่ำ ด้านผู้บริหาร คือ ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและ การบริหารงานทั่วไปได้มาตรฐานแต่ฝีมือในการบริหารงานวิชาการ การนิเทศ ติดตามงานต่างๆ ยังไม่เป็นรูปธรรมรวมทั้งการนิเทศภายในปัจจุบันยังไม่เป็นที่สนใจจากหน่วยงานมากนักเพราะ ผู้บริหารการศึกษาในระดับต่างๆ มีความเข้าใจในความสำคัญของการนิเทศน้อย สอดคล้องกับ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน) (2550 : 45-46) ได้สรุป ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาสถานศึกษา ผลการประเมินภายนอกรอบสองของ โรงเรียนสังกัดเทศบาล เมืองมหาสารคาม คือ 1) ด้านผู้เรียน ควรฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ มีจิตวิญญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดได้ตรง และมีความรับผิดชอบ สอดแทรกในกลุ่มสาระทุกกลุ่มสาระและเน้น ให้ผู้เรียนรักการอ่าน สนใจแสวงหาความรู้จากแหล่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง 2) ด้านการจัดการเรียน การสอนในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ครูต้องตระหนักและพยายามที่จะทำให้การพัฒนาคุณภาพ ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนบรรลุเป้าหมาย ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาทั้งครู นักเรียน การวิจัย เพื่อพัฒนาผู้เรียน พัฒนาสื่อ การนำผลประเมินไปปรับปรุงการเรียนการสอนอย่าง มีวิธีการและมีแนวคิดใหม่ ๆ 3) ด้านการบริหาร คือ ควรนำแนวทางการบริหารที่ส่งเสริม พัฒนา ติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการและเป็นผู้นำพัฒนางานวิชาการในโรงเรียน และประเด็นที่สำคัญ ที่สุดต้องตระหนักในการประกันคุณภาพภายใน รวมทั้งการพัฒนาทั้งครู นักเรียนและผู้ปกครอง

ควรวางแผนพัฒนาที่มีความสอดคล้องกัน มีการนิเทศ ติดตามผลการดำเนินงานนำมาปรับปรุงพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและมีความต่อเนื่อง สอดคล้องกับ รุ่งทิพย์ รุ่งเรือง (2546 : 16) กล่าวถึง เหตุผลและความจำเป็นของการนิเทศภายในโรงเรียน คือ ระบบการนิเทศการศึกษา มีกำลังไม่เพียงพอ ความเปลี่ยนแปลงทางสังคม หลักสูตรและเทคโนโลยีใหม่ ๆ เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การรักษามาตรฐานการศึกษาต้องอาศัยผู้ชำนาญโดยเลือกจากผู้มีความรู้ ความสามารถมาทำงานและช่วยนิเทศความรู้ใหม่ ๆ ให้ครูที่สอนประจำให้มีความคิดกว้างไกล ก้าวหน้า ต้องพัฒนาตนเอง ซึ่งทำให้แก้ปัญหาได้ตรงเป้าหมาย การนิเทศภายในจึงจำเป็นต่อการปรับปรุงและพัฒนาการสอนของครูให้มีประสิทธิภาพ ที่ส่งผลให้นักเรียนได้รับประโยชน์สูงสุด สอดคล้องกับ ปฎิมา พูนทรัพย์ (2549 : 9) ได้กล่าวไว้ว่า ความจำเป็นของการนิเทศภายในโรงเรียน สืบเนื่องจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วการนิเทศภายในจะช่วยให้ครูมีความรู้ที่ทันสมัยทันต่อเหตุการณ์ มีการพัฒนาตนเองและสามารถจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับ ชุมชน ท้องถิ่นและความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัย ในฐานะผู้อำนวยการกองการศึกษา เทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งมีหน้าที่นิเทศ กำกับ ติดตาม ดูแลการบริหารจัดการศึกษา จึงมีความสนใจที่จะวิจัย เรื่อง การพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม จำแนกเป็น 5 ด้าน คือ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตร 2) ด้านการใช้สื่อเทคโนโลยีและสารสนเทศ 3) ด้านการจัดการเรียนการสอน 4) ด้านการวัดและประเมินผล 5) ด้านกระบวนการนิเทศภายใน เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้รับไปเป็นข้อมูลการพัฒนาการนิเทศภายในและพัฒนาศักยภาพการจัดการเรียนการสอนของครูให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

คำถามการวิจัย

1. การพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม มีระดับการพัฒนาเป็นอย่างไร
2. การพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู ทั้งโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันหรือไม่ เพียงใด
3. แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ควรมีแนวทางการพัฒนาเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อเปรียบเทียบการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูทั้ง โดยรวมและรายด้าน
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม

สมมติฐานการวิจัย

ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ทั้ง โดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม โดยมีขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาและครู โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 7 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น จำนวน 191 คน ดังนี้

1.1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 14 คน

1.1.2 ครู จำนวน 177 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 102 คน ประกอบด้วย

1.2.1 ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 14 คน

1.2.2 ครู ได้จากการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยไม่อาศัยหลักความน่าจะเป็น (Non-probability Sampling) ด้วยวิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) กำหนดสัดส่วนเป็นร้อยละของประชากรทั้งหมด เพื่อเป็นตัวแทนในการศึกษา (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. 2553 : 84-85) จำนวน 88 คน

1.3 ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 11 คน ประกอบด้วย รองนายกเทศมนตรีเมืองมหาสารคาม จำนวน 1 คน นักบริหารการศึกษา จำนวน 1 คนศึกษานิเทศก์ จำนวน 2 คน และตัวแทนที่

เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาจากหน่วยงานอื่น จำนวน 1 คน ตัวแทนผู้บริหารสถานศึกษา
จำนวน 4 คน และตัวแทนครู จำนวน 2 คน

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนในสังกัดเทศบาล
เมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ตามประกาศกฎกระทรวงศึกษาธิการเกี่ยวกับกำหนด
กฎเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา (ราชกิจจานุเบกษา, 2550 :
29-33) ในขอบข่ายสำคัญของการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน เพื่อให้การจัดการเรียนรู้ของครูเป็นไป
อย่างมีประสิทธิภาพ และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม
(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ผู้วิจัย นำมากำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย แยกเป็น 5 ด้าน ดังนี้

2.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตร

2.2 ด้านการใช้สื่อ เทคโนโลยีและสารสนเทศ

2.3 ด้านการจัดการเรียนการสอน

2.4 ด้านการวัดและประเมินผล

2.5 ด้านกระบวนการนิเทศภายใน

3. ระยะเวลาในการศึกษา

ระหว่างพฤศจิกายน 2555 ถึง มิถุนายน 2556

4. สถานที่

โรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองมหาสารคาม ทั้ง 7 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนเทศบาล
บูรพาพิทยาคาร โรงเรียนเทศบาลศรีสวัสดิ์วิทยา โรงเรียนเทศบาลบ้านส่องนางใย โรงเรียน
เทศบาลสามัคคีวิทยา โรงเรียนเทศบาลโพธิ์ศรี โรงเรียนเทศบาลบ้านค้อและโรงเรียนเทศบาล
บ้านแมด

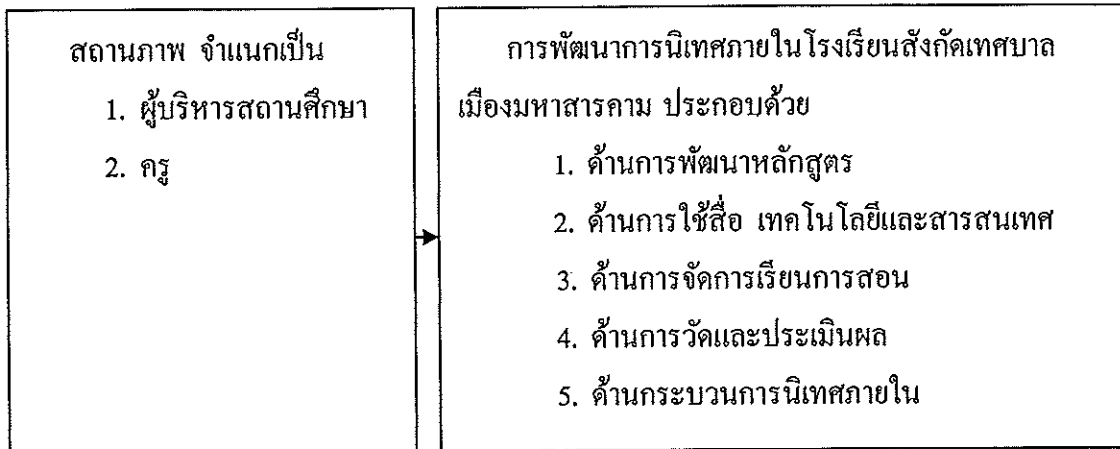
กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมือง
มหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ตามประกาศกฎกระทรวงศึกษาธิการเกี่ยวกับกำหนดกฎเกณฑ์
และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา (ราชกิจจานุเบกษา, 2550 : 29-33)
ในขอบข่ายสำคัญของการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน เพื่อให้การจัดการเรียนรู้ของครูเป็นไป
อย่างมีประสิทธิภาพ และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม
(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 โดยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย แยกเป็น 5 ด้าน ปรากฏดังแผนภาพที่ 1

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การนิเทศภายใน หมายถึง กระบวนการประสานงานระหว่างผู้บริหารและครูภายในโรงเรียนเพื่อดำเนินกิจกรรมส่งเสริม แนะนำ ช่วยเหลือสนับสนุนให้ครูเกิดการพัฒนาความรู้ความสามารถ และทักษะการปฏิบัติงาน การจัดการเรียนการสอนจนส่งผลให้นักเรียนมีคุณภาพบรรลุตามเป้าหมายของการจัดการศึกษา

2. การพัฒนาการนิเทศภายใน หมายถึง กระบวนการศึกษาการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่

2.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโดยกำหนดวัตถุประสงค์ เนื้อหา ประสพการณ์เรียนรู้ และการประเมินผลการเรียนรู้ซึ่งมีกระบวนการสำคัญคือ การวิเคราะห์สถานการณ์ การวางแผนหลักสูตร การใช้หลักสูตรและการประเมินหลักสูตร

2.2 ด้านการใช้สื่อ เทคโนโลยีและสารสนเทศ หมายถึง กระบวนการส่งเสริมให้ครูนำสื่อการสอน และเทคโนโลยีที่ใช้จัดการสารสนเทศมาใช้พัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน โดยคำนึงถึงจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ของการใช้สื่อการสอน และกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้และความสนใจของผู้เรียน

2.3 ด้านการจัดการเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน โดยเริ่มจากการวิเคราะห์นักเรียน การวางแผนการเรียน การออกแบบกิจกรรมการดำเนินการสอน และการประเมินผลการเรียนระหว่างสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและนำกระบวนการวิจัยมาแก้ไขปัญหาทางการเรียนของนักเรียน

2.4 ด้านการวัดและประเมินผล หมายถึง กระบวนการวัดและประเมินผล การจัดการเรียนการสอน ตามวิธีการวัดและประเมินผลให้ครอบคลุมมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนด โดยครูมีความรู้ ความเข้าใจในการสร้างเครื่องมือวัดที่มีคุณภาพและหลากหลายผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินตนเอง ผู้บริหารอำนวยความสะดวกในการดำเนินงาน ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนและพัฒนาการสอนของครูให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.5 กระบวนการนิเทศภายใน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานอย่างมีแบบแผนเพื่อพัฒนาการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนให้ได้มาตรฐานตามเป้าหมายที่กำหนด ส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวิเคราะห์บริบทสถานศึกษา 2) วางแผนการนิเทศภายใน 3) ดำเนินการนิเทศภายใน 4) การประเมินผลการนิเทศภายใน

3. ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้อำนวยการสถานศึกษา และรองผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองมหาสารคาม

4. ครู หมายถึง พนักงานครูเทศบาลและพนักงานจ้างที่ปฏิบัติหน้าที่สอน โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองมหาสารคาม

5. โรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองมหาสารคาม หมายถึง สถานศึกษาที่จัดการศึกษา อยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของเทศบาลเมืองมหาสารคาม ได้แก่ โรงเรียนเทศบาลบูรพาพิทยาคาร โรงเรียนเทศบาลศรีสวัสดิ์วิทยา โรงเรียนเทศบาลบ้านส่องนางโย โรงเรียนเทศบาลสามัคคีวิทยา โรงเรียนเทศบาลโพธิ์ศรี โรงเรียนเทศบาลบ้านค้อ และโรงเรียนเทศบาลบ้านเมด

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นข้อสารสนเทศแก่คณะผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้อง สามารถนำไปประยุกต์ใช้พัฒนาการนิเทศภายใน โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองมหาสารคาม ได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
2. เป็นข้อมูลแก่เทศบาลเมืองมหาสารคาม และโรงเรียนสังกัดหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้พัฒนาการนิเทศภายใน โรงเรียนได้